

Europäisches
Patentamt
European
Patent Office
Office européen
des brevets

Milieuverklaring 2009

overeenkomstig Verordening EG 761/2001

Milieuverklaring 2009

overeenkomstig Verordening EG 761/2001

EOB Berlijn, Den Haag, München en Wenen

Voorwoord van de President

Het milieu speelt een grote rol bij de kernactiviteiten van het Europees Octrooibureau. Jaarlijks ontvangen wij duizenden octrooiaanvragen voor uitvindingen die zijn gericht op bescherming van het milieu en behoud van hulpbronnen. Vervolgens verrichten wij een grondig nieuwheids- en inhoudelijk onderzoek om vast te stellen of de uitvinding werkelijk nieuw en werkelijk een technologische stap voorwaarts is - en dus indirect ook of zij het milieu kan helpen beschermen.

Maar zoals voor veel uitvinders bescherming van het milieu een drijfveer is, zo moeten ook wij als organisatie dat als onze plicht zien. Ook wij moeten er bij ons werk naar streven om spaarzaam om te gaan met licht, warmte, elektriciteit, water, vervoermiddelen en verbruiksgoederen. Daarom heeft het Europees Octrooibureau een totaalpakket aan milieuriichtlijnen opgesteld en zich aan een milieumanagementbeleid verbonden dat ons zal helpen de gestelde doelen te bereiken.

Wij hebben reeds een aantal maatregelen getroffen en werken aan verbreding van andere, zoals bijvoorbeeld het scheiden van kantoorafval, mechanismen voor het automatisch uitschakelen van verlichting en het aanpassen van

de kamertemperatuur of het verminderen van het aantal dienstreizen door op alle locaties gebruik te maken van videoconference-apparatuur. Binnenkort treffen wij nieuwe maatregelen, waaronder het plaatsen van energiebesparend vensterglas in ons hoofdkantoor in München. Wij hanteren hoge normen.

Om te zorgen dat onze milieuacties kunnen worden gemeten en dus met die van anderen kunnen worden vergeleken, streven wij naar EMAS-certificering (Eco-Management and Audit Scheme), een thans in Europa breed erkende norm. Wel vinden wij dat certificering pas iets voorstelt als wij die telkens na iedere evaluatie opnieuw krijgen. Wij zien milieubescherming dan ook als een constant proces dat niet tot staan mag komen.

Bij het Europees Octrooibureau hebben wij ons ten doel gesteld om via ons gedrag, niet alleen als individu maar ook collectief als organisatie, een blijvende bijdrage aan een beter milieu te leveren. Wij kunnen dat alleen bereiken als wij de komende jaren samenwerken.

A handwritten signature in black ink, which appears to read 'Alison Brimelow'.

Alison Brimelow
President
Januari 2010

Inhoud

1.	Het Europees Octrooibureau	6
1.1	EOB Berlijn	7
1.2	EOB München	8
1.3	EOB Den Haag	10
1.4	EOB Wenen	12
2.	Milieubeleid	13
3.	Milieumanagementsysteem	14
4.	Voldoen aan wettelijke eisen	14
5.	Directe milieuaspecten	15
5.1	Energie	17
5.2	Mobiliteit	20
5.3	Water/Afvalwater	20
5.4	Afval	22
5.5	Papierverbruik	24
5.6	CO ₂ -voetafdruk	25
6.	Indirecte milieuaspecten	26
7.	Milieuverbeteringen: Doelen en maatregelen	27
8.	Contactpersonen	28
9.	Openbare publicatie	29

1. Het Europees Octrooibureau

De missie van het Europees Octrooibureau (EOB) is het ondersteunen van innovatie, concurrentiekracht en economische groei in Europa door zijn verplichting tot hoogwaardige en efficiënte dienstverlening volgens het Europees Octrooi-verdrag (EPC). Het Bureau heeft tot taak om Europese octrooiën op uitvindingen te verlenen en doet dat op basis van een gecentraliseerde procedure voor de verdragsluitende staten van het EPC, dat op 5 oktober 1973 in München is ondertekend en op 7 oktober 1977 in werking is getreden.

Het EOB is het uitvoerend orgaan van de Europese Octrooi-organisatie, een krachtens het EPC opgerichte intergouvernementele instantie met als leden de verdragsluitende staten van het EPC. Het toezicht op de activiteiten van het Bureau is in handen van de Raad van Bestuur van de Octrooi-organisatie, die bestaat uit afgevaardigden van de lidstaten.

De EPC-lidstaten zijn momenteel België, Bulgarije, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Ierland, IJsland, Italië, Kroatië, Letland, Liechtenstein, Litouwen, Luxemburg, Malta, Monaco, Nederland, Noorwegen, Oostenrijk, Polen, Portugal, Roemenië, San Marino, Slovenië, Slowakije, Spanje, Tsjechië, Turkije, het Verenigd Koninkrijk, de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië, Zweden en Zwitserland. Bovendien kunnen Europese octrooiaanvragen en octrooiën op verzoek van de aanvrager worden verruimd naar Albanië, Bosnië-Herzegovina en Servië.

Het EOB is opgericht met als doel de samenwerking tussen de Europese staten bij het beschermen van uitvindingen te versterken. Dit werd bereikt door het EPC. Door dat Verdrag kan in bepaalde of alle verdragsluitende staten octrooibescherming worden verkregen door indiening van slechts een octrooiaanvraag die in een van de drie officiële talen van het Verdrag (Frans, Duits en Engels) is gesteld.

Het EOB heeft zijn hoofdkantoor in München en heeft vestigingen in Den Haag, Berlijn, Wenen en Brussel. Met zijn bijna 7000 medewerkers is het EOB de op een na grootste Europese instelling.

De volgende negen locaties zijn gecertificeerd volgens de EMAS-norm voor milieumanagement (Eco-Management and Audit Scheme):

- Europees Octrooibureau München I (Isar-gebouw), Duitsland
- Europees Octrooibureau München II (PschorrHöfe 1-8), Duitsland
- Europees Octrooibureau München III (Capitellum), Duitsland
- Europees Octrooibureau München IV (Westsite), Duitsland
- Europees Octrooibureau Berlijn, Duitsland
- Europees Octrooibureau Den Haag I (Hoofdgebouw, Shell, Hinge), Nederland
- Europees Octrooibureau Den Haag II (Le Croisé), Nederland
- Europees Octrooibureau Den Haag III (Rijsvoort), Nederland
- Europees Octrooibureau Wenen, Oostenrijk

De President van het EOB, Alison Brimelow, is verantwoordelijk voor de algehele naleving door het EOB van de eisen van het milieumanagementsysteem. Lars Hansen, Hoofd Facility Management München/Berlijn, is aangesteld als Hoofd Milieumanagement voor alle EOB-locaties. Daarnaast heeft elke locatie een eerste contactpersoon voor milieuzaken, die samenwerkt met het Hoofd Milieumanagement. De directeuren en toezichthouders van iedere afdeling op elke locatie zijn verantwoordelijk voor de uitvoering, binnen hun verantwoordelijkheidsgebied, van het milieumanagementsysteem. In het bijzonder zijn zij belast met de zorg dat hun medewerkers alle componenten van het milieumanagementsysteem die hen aangaan, begrijpen en naleven.

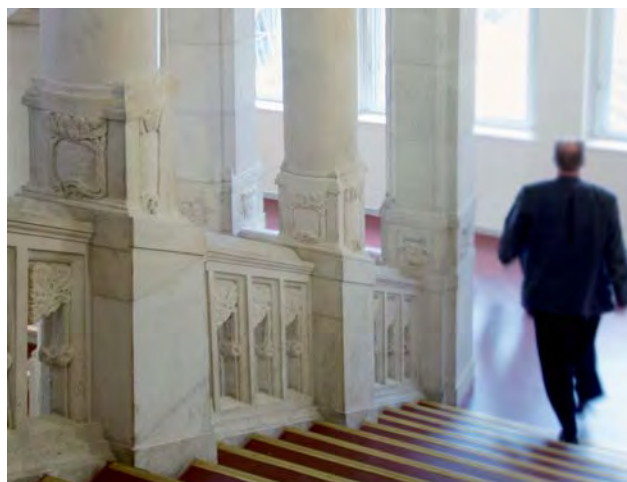
De negen gecertificeerde locaties worden in de volgende hoofdstukken gepresenteerd.

1.1 EOB Berlijn

Het EOB Berlijn is gevestigd in een gebouw dat dateert van het begin van de 20e eeuw en dat dus een indrukwekkende gevel en een historische structuur heeft. Dit betekent echter ook dat de isolatie en de energie-efficiëntie van het pand in sommige opzichten te wensen overlaat. Faciliteiten met milieurelevantie zijn onder meer een stookinstallatie, een stookolietank, een aantal koelinstallaties, een fotolaboratorium, een kleine opslagruimte voor schoonmaakmiddelen en een keuken/personeelsrestaurant (geëxploiteerd door een externe dienstverlener). Er zijn geen gegevens over eventuele verontreiniging van de locatie Berlijn. Gevaarlijk afval bestaat uit lege batterijen en oude tl-buizen.

Eerdere milieuprestaties

Een deel van de vensters heeft geluidsisolatie. Ook is het verwarmingssysteem vernieuwd en voorzien van een nieuw regelsysteem met nieuwe thermostaten.

Locaties/gebouwen	Bruto vloeroppervlak	Bruto vloeroppervlak excl. kelder	Aantal werkplekken	Status
1 gebouw	18 100 m ²	18 093 m ²	300	In huur

Meest relevante milieuwet	Relevante faciliteiten/activiteiten
Emissievoorschriften voor kleine en middelgrote verwarmingssystemen (1. BImSchV)	Verwarmingssysteem (lichte stookolie)
Afvalwatervoorschriften en -heffingen	Waterlozing naar riolering
Afvalvoorschriften en -heffingen	Hergebruik/scheiding/verwijdering van verschillende typen afval
Bouwvoorschriften; renovatie-/verbouwings-criteria	Bouwwerkzaamheden (potentieel)
Energie-efficiëntiebepalingen voor gebouwen (EnEV)	Gebouwisolatie/energiezuinige technologieën
Arbidsomstandigheden/Gezondheid en Veiligheid	Passende risicobeoordeling, brandpreventie, beperkingen op bepaalde chemische stoffen

1.2 EOB München

De EOB-vestiging in München is de grootste van alle EOB-locaties wat betreft bruto vloeroppervlak en aantal medewerkers. De toestand van de verschillende gebouwen varieert: sommige zijn al ouder, zoals het Isar-gebouw, terwijl andere, waaronder gebouw PschorrHöfe 7 en 8, van recenter datum zijn. De gebouwen Capitellum en Westsite worden gehuurd. Faciliteiten met milieurelevantie bevinden zich hoofdzakelijk in het Isar-gebouw, waaronder een drukkerij, een herstelwerkplaats en een timmermanswerkplaats, een waterzuiveringsinstallatie en tanks voor zuur- en loogoplossingen. Door de bouwwijze heeft het Isar-gebouw een hoog specifiek verwarmingsenergieverbruik per m². Een aantal gebouwen (bijvoorbeeld Isar, PschorrHöfe 1-8, Westsite) beschikt over een olie- en/of vetscheider en een keuken/personeelsrestaurant met afwasruimte.

Alle locaties in München hebben een (kleine) opslagruimte voor schoonmaakmiddelen en chemicaliën. Er zijn geen gegevens over eventuele verontreiniging van de locaties in München. Gevaarlijk afval bestaat uit lege batterijen en oude tl-buizen.

Eerdere milieuprestaties

In 2003/2004 namen het Isar- en het PschorrHöfe-gebouw deel aan het ECOPROFIT-project, een initiatief van de gemeente München, dat werd uitgevoerd door het bedrijf Arqum.

Het project bestond uit tien workshops en vijf locatiebezoeken en vormde de eerste integrale aanpak van milieubescherming door het EOB in München. Aandachtsgebieden waren onder meer energie-efficiëntie en management van afval, water en gevaarlijke stoffen. In het kader van ECOPROFIT heeft het EOB milieumaatregelen ingevoerd die uiteenlopen van optimalisering van het centrale ge-

bouwenregelsysteem tot bewustzijnsvergroting onder het personeel. Daarmee zijn een energiebesparing van circa 1.200.000 kWh per jaar en een CO₂-uitstootvermindering van circa 766.680 kg per jaar gerealiseerd. Sommige van de maatregelen in onderstaande lijst zijn in het Isar- en het PschorrHöfe-gebouw getroffen om daar het stroomverbruik te verlagen. Zo zijn bijvoorbeeld de binnen- en buitenverlichting gemoderniseerd en is een nieuwe frequentieomvormer voor de roltrappen geïnstalleerd. Ook zijn de oude koelmachines vervangen en zijn de halogeenlampen in de ontvangsthal en het uitgiftedeel van het personeelsrestaurant vervangen door compacte tl-buizen. Om energie te besparen, werd ook de bedrijfstijd van het ventilatiesysteem ingekort.

Naast zijn deelname aan ECOPROFIT besteedt het EOB voortdurend aandacht aan de milieuaspecten van zijn dagelijkse activiteiten. Zo is bijvoorbeeld het aantal dienstreizen aanzienlijk verminderd dankzij de installatie van videoconferencing-systemen op alle locaties.

Locaties/gebouwen	Bruto vloeroppervlak	Bruto vloeroppervlak excl. kelder	Aantal werkplekken	Status
Isar-gebouw (Hoofdkantoor)	84 400 m ²	52 760 m ²	900	In eigendom
PschorrHöfe 1–8	251 500 m ²	176 775 m ²	3 285	In eigendom
Capitellum	25 900 m ²	16 167 m ²	430	In huur
Westsite	26 200 m ²	19 678 m ²	430	In huur

Meest relevante milieuwet	Relevante faciliteiten/activiteiten
Voorschriften inzake emissies uit kleine en middelgrote verwarmingssystemen (1. BImSchV)	Verwarmingssysteem (aardgas)
Voorschriften inzake houtstof (7. BimSchV)	Timmermanswerkplaats
Afvalwatervoorschriften en -heffingen	Waterlozing naar riolering
Voorschriften inzake waterverontreinigende stoffen	Oliescheiders, drukkerij, stookolietanks
Afvalvoorschriften en -heffingen	Hergebruik/scheiding/verwijdering van verschillende typen afval
Voorschriften inzake gevaarlijke stoffen	Behandeling/opslag van gevaarlijke stoffen, bijvoorbeeld zuur-/loogoplossingen; overbrengen van gevaarlijk afval (potentieel)
Bouwvoorschriften; renovatie-/verbouwingscriteria	Bouwwerkzaamheden
Energie-efficiëntiebepalingen voor gebouwen	Gebouwisolatie/energiezuinige technologieën
Veiligheidsvoorschriften voor faciliteiten	Periodieke inspecties, bijvoorbeeld van brandstoftanks, compressoren, liften
Arbidsomstandigheden/Gezondheid en Veiligheid	Passende risicobeoordeling, brandpreventie, beperkingen op bepaalde chemische stoffen

1.3 EOB Den Haag

Den Haag is na München de grootste EOB-locatie, met vijf gebouwencomplexen, waarvan drie eigendom zijn van het EOB en twee worden gehuurd. Door hun grootte en staat van onderhoud verbruiken sommige gebouwen veel verwarmingsenergie. Alle gebouwen stoken met aardgas. In het Hoofdgebouw en het Shell-gebouw staan tanks met dieselolie voor de generatoren. Buiten het Shell-gebouw ligt een ondergrondse opslag met dieselolie voor de noodgeneratoren in de “Deep Cellar” van het Shell-gebouw, die bij stroomuitval worden ingeschakeld (drie tanks van elk 5.000 liter en een van 4.000 liter).

De gebouwen die over een keuken beschikken, hebben vetscheiders en een afwasruimte. Voorts hebben de gebouwen Shell, Hinge en Le Croisé een koelinrichting en een opslagruimte voor vloeibare schoonmaakmiddelen. Wat betreft chemicaliën, staan in de “Deep Cellar” van het Shell-gebouw een aantal 200-liter vaten met glycol voor de luchtbehandelingseenheden; in het Hinge-gebouw worden containers met waterstofperoxide voor het fonteinwater bewaard. Er zijn geen gegevens over eventuele verontreiniging van de locatie in Den Haag. Gevaarlijk afval bestaat uit lege batterijen en oude tl-buizen. De locatie valt onder het “Milieujaarverslag”, behorend bij een zogenoemde vergunning op hoofdzaken (VOH). Daarmee geeft het bevoegd gezag maximale flexibiliteit aan de vergunninghouder, binnen het wettelijke basiskader.

Eerdere milieuprestaties

Het EOB in Den Haag krijgt al een aantal jaren elektriciteit uit duurzame bron – energie uit waterkracht. Dit besluit heeft aanzienlijk bijgedragen aan verlaging van de CO₂-emissies van het EOB in Den Haag, die hoofdzakelijk het gevolg zijn van energieverbruik.

Bij de grote renovatie van het Shell-gebouw zijn alle luchtbehandelingseenheden vervangen door toestellen met warmtewielen en zijn alle kantoorruimtes voorzien van een verlichtingssysteem met bewegingsdetectie en automatische uitschakeling. Het daglicht buiten wordt gemeten en de lichtintensiteit van de verlichting langs de ramen wordt daaraan aangepast. Ook zijn alle kantoorruimtes voorzien van automatische luchttemperatuurregeling om te garanderen dat de luchtbehandelingseenheden zo efficiënt mogelijk worden gebruikt. Overeenkomstig de Protocollen van Montreal en Kopenhagen is het halongas in het brandblussysteem van het Shell-gebouw vervangen door Inergen.

Daarnaast heeft het Onderdeel in Den Haag een schoonmaakbedrijf gecontracteerd dat katoenen handdoeken met 30% vezels uit biologische teelt toepast en dat het waswater van de handdoeken hergebruikt om de vloermatten te wassen. Door schuimzeep in plaats van vloeibare zeep in de zeephouders te gebruiken, heeft het Bureau tevens de hoeveelheid zeep die in de toiletten wordt gebruikt, aanzienlijk verminderd, zodat het afvalwater minder verontreinigd is.

Locaties/gebouwen	Bruto vloeroppervlak	Bruto vloeroppervlak excl. kelder	Aantal werkplekken	Status
Hoofdgebouw, Shell, Hinge	192 695 m ²	176 421 m ²	2 510	In eigendom
Le Croisé	28 700 m ²	24 893 m ²	540	In huur
Rijsvoort	12 600 m ²	9 763 m ²	150	In huur

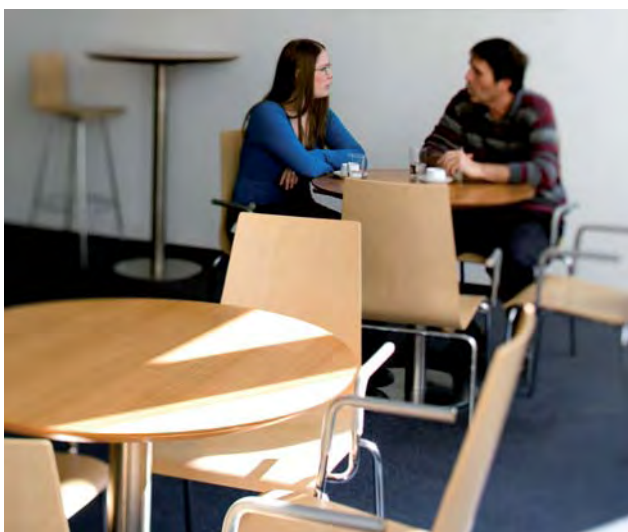
Meest relevante milieuwet	Relevante faciliteiten/activiteiten
Regels voor algemeen milieumanagement	Milieuvergunning, jaarlijks milieuverslag aan de gemeente Rijswijk
Besluit over emissies uit verbrandingsinstallaties B	Verwarmingssysteem
Grond-/afvalwatervoorschriften: winning en lozing	Waterlozing naar riolering
Voorschriften inzake gevaarlijke stoffen	Behandeling/opslag/transport van gevaarlijke stoffen, bijvoorbeeld glycol, asbest; overbrengen van gevaarlijk afval (potentieel); oliescheiders, stookolietanks
Voorschriften inzake waterverontreinigende stoffen	
Voorschriften inzake het opslaan van ondergrondse brandstoftanks	Ondergrondse opslagruimte voor dieselolie
Regels inzake lekbaarheid van koelfaciliteiten	Koelinstallatie met 3 kg koelmiddel of meer
Afvalvoorschriften en -heffingen	Hergebruik/scheiding/verwijdering van verschillende typen afval
Bouwvoorschriften; renovatie-/verbouwingscriteria	Bouwwerkzaamheden
Arbeidsomstandigheden/Gezondheid en Veiligheid	Passende risicobeoordeling, brandpreventie, beperkingen op bepaalde chemische stoffen

1.4 EOB Wenen

De EOB-vestiging in Wenen is de kleinste van alle EOB-locaties, zowel qua bruto vloeroppervlak als aantal medewerkers. Het kantoor in Wenen heeft stadsverwarming. Faciliteiten met milieurelevantie zijn beperkt tot een kleine opslagruimte voor schoonmaakmiddelen. Er zijn geen gegevens over eventuele verontreiniging van de locatie Wenen. Gevaarlijk afval bestaat uit lege batterijen en oude tl-buizen.

Eerdere milieuprestaties

In 2009 is bij de renovatie van de platte daken ook de isolatie van het gebouw in Wenen verbeterd. Dit heeft het energieverbruik voor verwarming verlaagd.

Locaties/gebouwen	Bruto vloeroppervlak	Bruto vloeroppervlak excl. kelder	Aantal werkplekken	Status
1 gebouw	12 300 m ²	6 979 m ²	150	In eigendom

Meest relevante milieuwet	Relevante faciliteiten/activiteiten
96e Federale wet: Wet Milieumanagement	Milieuvergunning, jaarlijks milieuverslag aan de gemeente Wenen
Grond-/afvalwatervoorschriften: winning en lozing	Waterlozing naar riolering
Voorschriften inzake gevaarlijke stoffen	Behandeling/opslag/transport van gevaarlijke stoffen; overbrengen van gevaarlijk afval (potentieel)
Afvalvoorschriften en -heffingen	Hergebruik/scheiding/verwijdering van verschillende typen afval
Bouwvoorschriften; renovatie-/verbouwings-criteria	Gebouwisolatie/energiezuinige technologieën/verwarming in gebouwen
Arbidsomstandigheden/Gezondheid en Veiligheid	Passende risicobeoordeling, brandpreventie, beperkingen op bepaalde chemische stoffen

2. Milieubeleid

Ons milieubeleid voorziet alle EOB-activiteiten van een strategisch kader en benadrukt het belang van milieubescherming bij het Bureau. Het beleid is bindend voor alle afdelingen. De hoogste leiding heeft zich ertoe verbonden om te zorgen dat dit beleid op alle afdelingen goed wordt begrepen en toegepast.

Ons milieubeleid is als volgt verwoord:

Het Europees Octrooibureau verbruikt veel elektrische en verwarmingsenergie, grote hoeveelheden water en papier en genereert afval en CO₂-emissies. Het pakt deze milieuaspecten aan door invoering van een milieumanagementsysteem dat voldoet aan de eisen van het Eco-Management and Audit Scheme (EMAS) .

Met het oog op verbetering van de milieuprestaties beoordeelt het EOB voortdurend het milieueffect van zijn activiteiten. Er worden doelstellingen geformuleerd en doelen gesteld, die met vaste regelmaat worden getoetst.

De volgende uitgangspunten en doelen vormen het richtsnoer voor het handelen van het EOB:

- Bevorderen van een verantwoorde milieubenadering binnen het EOB en communiceren en toepassen van dit beleid op alle niveaus van het Bureau;
- Minimaliseren van het verbruik van energie, water, papier en andere hulpbronnen;
- Minimaliseren van afval en verontreiniging;
- Naleven van relevante milieuwetgeving, voorschriften en andere eisen;
- Verschaffen van passende middelen om de beleidsvoornemens van het Bureau te realiseren;
- Bevorderen en stimuleren van betrokkenheid bij lokale milieu-initiatieven en -programma's;
- Dit beleid aan geïnteresseerde partijen bekend maken.

Het EOB acht het de verantwoordelijkheid van iedere medewerker om het doel van optimale milieubescherming te helpen verwezenlijken. Daartoe krijgen de medewerkers training, adviezen en informatie en worden zij aangemoedigd om nieuwe ideeën te ontwikkelen over doeltreffende uitvoering van het milieubeleid van het Bureau.

3. Milieumanagementsysteem

Door zijn deelname aan het ECOPROFIT-project in München in 2003 en 2004 heeft het EOB de basis gelegd voor certificering volgens het European Eco-Management en Audit Scheme (EMAS). De milieuprestaties van het EOB werden beoordeeld en er werden ecologische en economische verbeteringsmaatregelen ontwikkeld en ingevoerd.

Door in 2009 een milieumanagementsysteem volgens het EMAS in te voeren, heeft het EOB als administratieve instelling een toonaangevende milieurole op zich genomen. Doel van het managementsysteem is het inbedden van milieuelementen in alle operationele aspecten van het Bureau. Alle onderdelen van het EOB worden voortdurend beoordeeld teneinde milieubeschermingsvoorschriften in te voeren en die te optimaliseren. Alle medewerkers zijn door middel van adviezen en informatie benaderd en worden tot milieuvriendelijk gedrag aangespoord.

De structuur van het milieumanagementsysteem wordt omschreven in ons handboek milieumanagement. In algemene bewoordingen gezegd, gaat het hierbij om een centraal systeem voor alle locaties, met een gezamenlijk milieubeleid, een milieuhandboek en een milieuverklaring waarin het publiek over de milieuprestaties van het EOB wordt geïnformeerd. Deze centrale regelingen worden door

het EOB in München georganiseerd en gecoördineerd. Daarnaast zijn ook per vestiging locatiespecifieke procedures en documenten opgesteld. Deze omvatten onder meer het gegevensverzamel- en het milieuprogramma, met verbeter-suggesties per locatie.

Het Hoofd Milieumanagement is belast met de planning en bewaking van de algehele efficiency en effectiviteit van het milieumanagementsysteem binnen het EOB. Hij/zij krijgt daarbij ondersteuning van een centraal milieuteam, waarvan een à twee leden vanuit iedere locatie deel uitmaken (Berlijn, Den Haag, München, Wenen). Daarnaast is er ook per locatie een milieuvertegenwoordiger, die samen met het lokale milieuteam is belast met de planning, coördinatie en bewaking van de milieuactiviteiten op zijn/haar locatie en met de zorg dat milieuaspecten in de dagelijkse activiteiten worden ingebed.

Ons milieumanagementsysteem wordt regelmatig beoordeeld door middel van interne audits, waardoor een proces van voortdurende verbetering is gewaarborgd. Alle relevante informatie wordt via het intranet, regelmatige nieuwsbriefartikelen, enz. aan onze personeelsleden gecommuniceerd en in de milieuverklaring openbaar gemaakt.

4. Voldoen aan wettelijke eisen

Het EMAS en de voor de verschillende locaties geldende milieuwetten vormen samen de externe eisen die aan het EOB en ons milieumanagementsysteem worden gesteld. Wij hebben per locatie vastgesteld welke voorschriften specifiek relevant en verplicht voor het EOB zijn. Zij zijn gedocumenteerd in het wettenregister voor elk land waarin het EOB is gevestigd.

Door het wettenregister voortdurend onder de loep te nemen, worden wijzigingen in het milieuwettelijk kader vastgesteld en worden de nieuwe eisen uitgevoerd. Daarnaast zijn alle periodieke verplichtingen op de diverse locaties (bijvoorbeeld periodieke inspecties van de brandstoftanks) in een register van periodieke plichten gedocumenteerd.

5. Directe milieuaspecten

Locatie	Relevante milieuaspecten	Prioriteit
Berlijn	elektriciteit verwarming water restafval	matig laag matig matig
München Isar	elektriciteit verwarming water restafval	hoog hoog hoog matig
München PschorrHöfe	elektriciteit verwarming water restafval	matig laag matig matig
München Westsite	elektriciteit verwarming water restafval	matig laag matig matig
München Capitellum	elektriciteit verwarming water restafval	matig laag matig matig
Den Haag Hinge/Shell/Hoofdggebouw	elektriciteit verwarming water restafval	hoog matig hoog matig
Den Haag Le Croisé	elektriciteit verwarming water restafval	matig laag matig matig
Den Haag Rijsvoort	elektriciteit verwarming water restafval	matig hoog hoog matig
Wenen	elektriciteit verwarming water restafval	hoog matig matig hoog
Alle locaties	CO ₂ -emissies afkomstig van dienstreizen	matig

Onze activiteiten zijn van invloed op het milieu. Overeenkomstig ons milieubeleid willen wij dit effect door toepassing en voortdurende verbetering van ons milieumanagementsysteem verminderen. Samen met de managementtoetsing worden alle belangrijke milieuaspecten jaarlijks beoordeeld. Deze evaluatie dient als basis voor het ontwikkelen van nieuwe milieudoelen en toekomstige verbeteringsmaatregelen.

Milieuaspecten worden onderverdeeld in directe en indirecte milieuaspecten. Directe milieuaspecten zijn onder meer emissies, afvalproductie, waterverbruik of bodemverontreiniging. Zij zijn het gevolg van onze dagelijkse activiteiten en vallen volledig onder onze controle (zie hoofdstuk 6 voor een definitie van indirecte milieuaspecten).

De belangrijkste milieuaspecten bij het EOB zijn het verbruik van elektrische en verwarmingsenergie, de CO₂-emissies uit dienstreizen, het waterverbruik en het restafval. Om de relevantie van milieuaspecten te kunnen aanwijzen, zijn de milieugegevens van alle locaties met elkaar vergeleken. Ook is het energieverbruik voor stroom en verwarming vergeleken met benchmark-waarden uit de studie die de Duitse firma ages GmbH in 2005 heeft gemaakt. Daaruit is de volgende relevantie van directe milieuaspecten afgeleid:

Overzicht – alle locaties

De verbruiksgegevens per locatie en de daaruit verkregen indexcijfers vormen een belangrijk instrument voor de beoordeling van de huidige milieuprestaties, de planning en bewaking van milieuactiviteiten en het regelmatig toetsen van het proces van voortdurende verbetering.

In 2007/2008 leverden de milieugegevens uit alle locaties de volgende ecobalans voor het EOB op. (In 2007 waren geen gegevens beschikbaar voor PH 8 (München) en Le Croisé en Rijsvoort (Den Haag). De gegevens voor 2008 zijn inclusief Le Croisé.)

Verbruik	Eenheid	2007	2008
Elektriciteit	kWh	43 073 936	47 283 500
Verwarmingsenergie (alle elementen)	kWh	43 035 705	48 140 789
Drinkwater	m ³	122 831	131 262
Productie	Eenheid	2007	2008
Restafval	t	525	785
Afvalwater	m ³	115 715	118 932
Papierafval (printer- en kopieerpapier)	t	735	783
CO ₂ -emissies uit dienstreizen, 1e en 2e kwartaal 2008	kg	n. bek.	261 746
CO ₂ -emissies uit elektrische en verwarmingsenergie	kg	35 658 395	39 307 059

5.1 Energie

Het energieverbruik van het Bureau kan worden onderverdeeld in elektrische energie en energie om de gebouwen en faciliteiten te verwarmen of te koelen. Onze grootste energieverbruikers zijn

- koeling/ventilatie en airconditioning
- verwarming
- IT
- pc's en printers
- verlichting in kantoren en openbare ruimtes.

De eigenaren van de gehuurde panden in Den Haag (Le Croisé en Rijsvoort) verstrekken vooralsnog geen gegevens. Zij zullen worden verzocht om deze cijfers jaarlijks aan te leveren.

Van alle milieuaspecten van het EOB vormt energieverbruik het belangrijkste milieueffect en genereert het de hoogste kosten. Daarom zijn op alle EOB-locaties verschillende technische maatregelen getroffen om het energieverbruik te verlagen, of worden die gepland. Voorbeelden zijn het plaatsen van bewegingssensoren voor verlichting op basis van behoefte in de openbare ruimtes van het gebouw in Berlijn, de invoering van een warmteterugwinningssysteem in het Isar-gebouw in München en het verbeteren van de isolatie tijdens de renovatie van platte daken van het gebouw in Wenen. Over het algemeen zijn lage exploitatiekosten en energie-efficiëntie uitgangspunt bij alle bouw- en renovatieprojecten.

De volgende tabellen en grafieken geven een vergelijking van het totale energieverbruik aan stroom en verwarming per locatie. Op alle locaties gaat de meeste elektrische energie naar verlichting, IT en persoonlijke technische apparatuur zoals pc's en bureauprinters.

De warmte-energie in de verschillende locaties is afkomstig van diverse bronnen. Berlijn, München (Isar, PschorrHöfe) en Wenen hebben stadsverwarming; de kantoorgebouwen Westsite en Capitellum in München en Shell/Hoofdgebouw/Hinge in Den Haag gebruiken aardgas. Daarnaast gebruikt Berlijn een geringe hoeveelheid stookolie. NB: voor de locatie Rijsvoort waren alleen gegevens uit 2009 beschikbaar. De gegevens voor 2008 zijn derhalve een schatting.

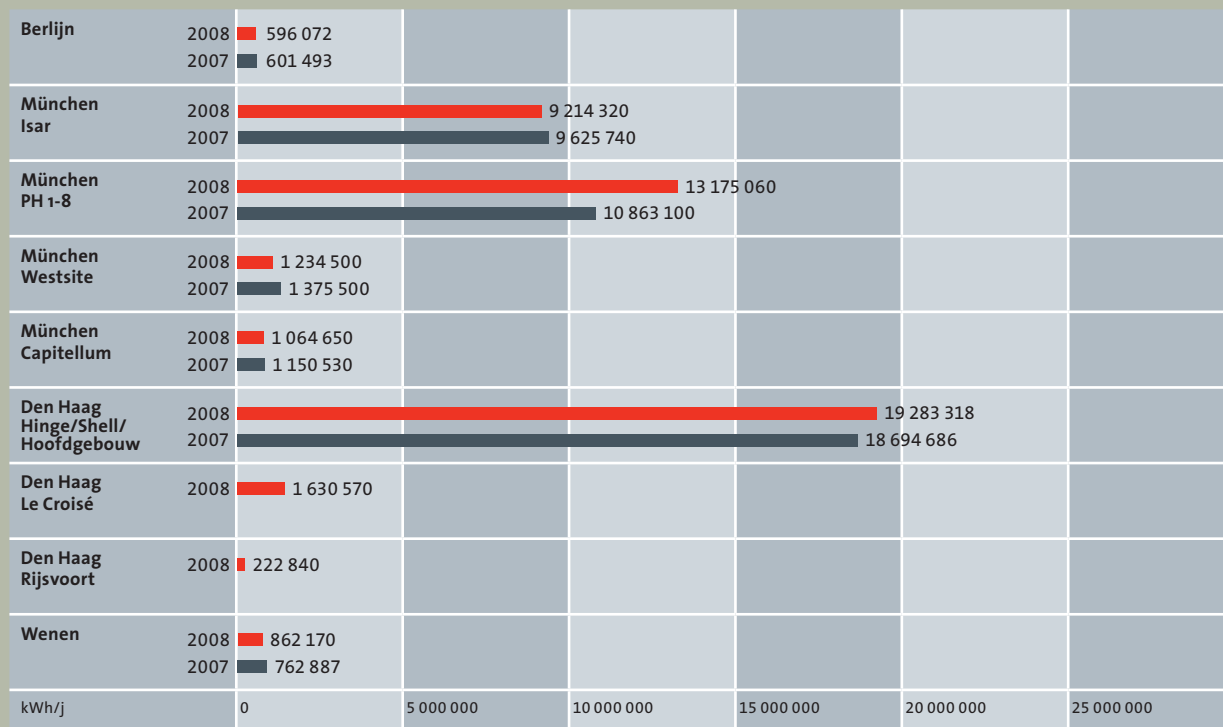
Overeenkomstig hun omvang zijn de locaties München (Isar en PschorrHöfe) en Den Haag (Shell/Hoofdgebouw/Hinge) de grootste verbruikers van warmte-energie, uitgedrukt in kWh per jaar.

Naast het bewaken van het totale energieverbruik aan stroom en verwarming hebben wij belangrijke indices ingesteld, zoals elektriciteitsverbruik per vloeroppervlak (kWh/m²), zodat de verschillende gebouwen en locaties beter met elkaar kunnen worden vergeleken.

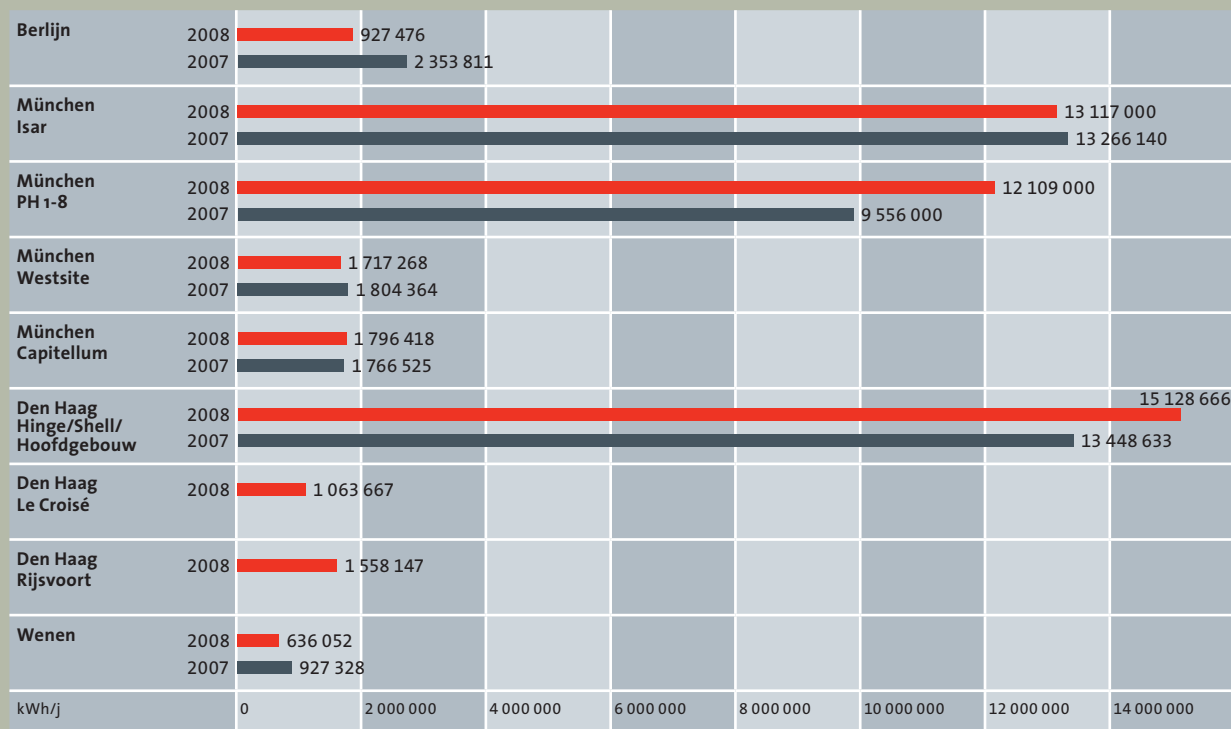
Met name het Isar-gebouw in München, Hoofdgebouw/Shell/Hinge in Den Haag en het gebouw in Wenen hebben een hoger elektriciteitsverbruik per vloeroppervlak. Dit kan worden verklaard door de ter plaatse aanwezige technische apparatuur zoals airconditioningsystemen en IT-servers. Het specifieke verwarmingsenergieverbruik (warmte-energie per m²) wordt vergeleken met een referentiewaarde. De "ages"-referentiewaarde stamt uit 2005 en is afgeleid van een onderzoek van 175 kantoorgebouwen zonder woonbestemming (voor nadere informatie, zie www.ages-gmbh.de).

Zoals het diagram laat zien, zitten verschillende locaties onder of dicht bij de "ages"-referentiewaarde van 87 kWh/m² voor kantoorgebouwen met geavanceerde technische apparatuur. Vooral de nieuwere en/of goed geïsoleerde gebouwen, waaronder Westsite, PschorrHöfe en Capitellum in München en Hoofdgebouw/Shell/Hinge in Den Haag, hebben gunstige waarden.

Stroomverbruik (kWh/j.)

Verwarmingsenergieverbruik (kWh/j.)

Specifiek stroomverbruik (kWh/m² vloeroppervlak)

Specifiek verwarmingsenergieverbruik (kWh/m² vloeroppervlak)

5.2 Mobiliteit

Dienstreizen tussen de verschillende EOB-locaties vormen het leeuwendeel van de bij het EOB gemaakte reizen. In mindere mate gaan medewerkers op reis om zakelijke cliënten en partners te ontmoeten of om conferenties en andere bijeenkomsten bij te wonen. Tot dusver zijn alleen gegevens over dienstreizen tussen de kantoren verzameld. Naast het aantal vluchten tussen de kantoren is ook de hoeveelheid CO₂-emissies berekend, met als omrekeningsfactor 0,150 kg/km. Zoals in onderstaande tabellen is te zien, betrof het merendeel van de vluchten en de CO₂-emissies in 2008 (t/m juli) het traject München-Amsterdam.

In het licht van de inspanningen van het EOB om zijn CO₂-voetafdruk te verkleinen, stimuleren wij de medewerkers op alle locaties om geen dienstreizen per vliegtuig of auto te maken en liever gebruik te maken van alternatieve vervoermiddelen, zoals de trein, en telecommunicatie. Hiertoe distribueren wij onder alle (nieuwe) medewerkers een informatiebrochure met adviezen en informatie over klimaatvriendelijke dienstreizen en bevorderen wij het gebruik

Berlijn – München	117
München – Wenen	126
Amsterdam – München	1 155
Amsterdam – Berlijn	4
Amsterdam – Wenen	2

van een Excel-hulpmiddel om de CO₂-emissie van het reizen per vliegtuig of per trein en die van videoconferencing met elkaar te vergelijken. In 2008/2009 zijn nieuwe videoconferenciezalen ingericht.

5.3 Water/Afvalwater

Wij hebben als vastomlijnd doel zuinig te zijn met water en zo de natuurlijke hulpbronnen van de wereld te beschermen. Op alle locaties krijgen wij ons drinkwater van de gemeente.

Op alle locaties wordt het meeste drinkwater gebruikt in de toiletten, keukens en autowasplaatsen (in individuele gevallen). De verontreiniging bestaat hier hoofdzakelijk uit organische elementen. In het Isar-gebouw in München en in de drie gebouwen (Hoofdgebouw, Shell en Hinge) in Den Haag wordt drinkwater gebruikt voor de airconditioning en voor het bewateren van planten en de groenvoorzieningen. Vanwege de geïnstalleerde olie- en vetscheiders en het onderhoud van de waterleiding worden regelmatig zuiverings- en verwijderingsprocedures uitgevoerd. Het waterverbruik per werknemer varieert sterk tussen de locaties. NB: voor de locatie Rijsvoort waren alleen gegevens uit 2009 beschikbaar. De gegevens voor 2008 zijn derhalve een schatting (grafieken blz. 21).

CO₂-emissies van vliegreizen tussen locaties 2008 (kg) (t/m juli)

Berlijn – München	vluchten: 117	16 902				
München – Wenen	vluchten: 126	13 394				
Amsterdam – München	vluchten: 1 155	230 180				
Amsterdam – Berlijn	vluchten: 4	695				
Amsterdam – Wenen	vluchten: 2	575				
CO ₂ emissions in kg		0	50 000	100 000	150 000	200 000

Drinkwaterverbruik (m³/j.)

Drinkwaterverbruik per werknemer per dag (l/werknemer/dag)

5.4 Afval

Het afval van onze organisatie wordt geregistreerd en de verschillende typen en hoeveelheden worden als onderdeel van onze milieugegevens in het afvallogboek geanalyseerd.

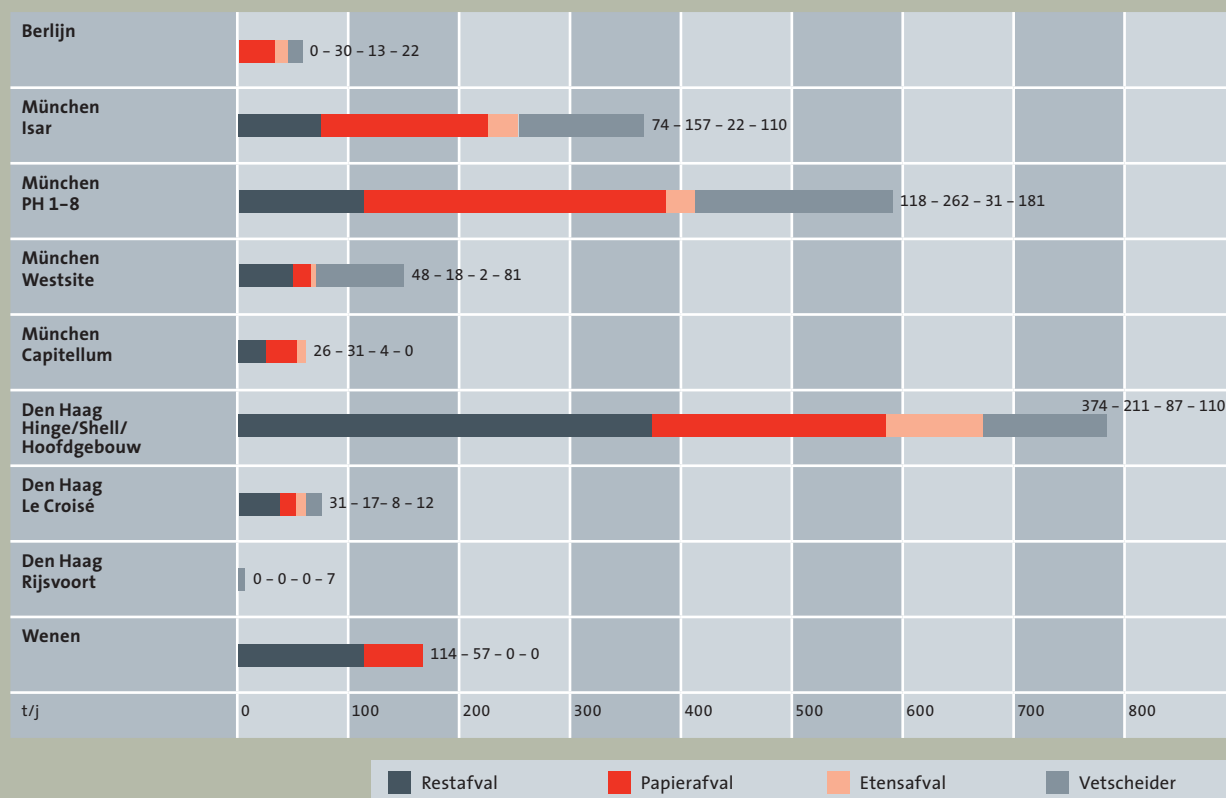
Om te garanderen dat afval gescheiden wordt ingezameld, hebben wij op al onze locaties een afvalscheidingssysteem ingevoerd met duidelijk herkenbare en opvallende afvalbakken in alle kamers en werkruimtes. Ons personeel krijgt voorlichting over preventie, hergebruik en correcte verwijdering van afval.

Iedere dag vormen restafval en papierafval op alle locaties de belangrijkste afvalcategorieën.

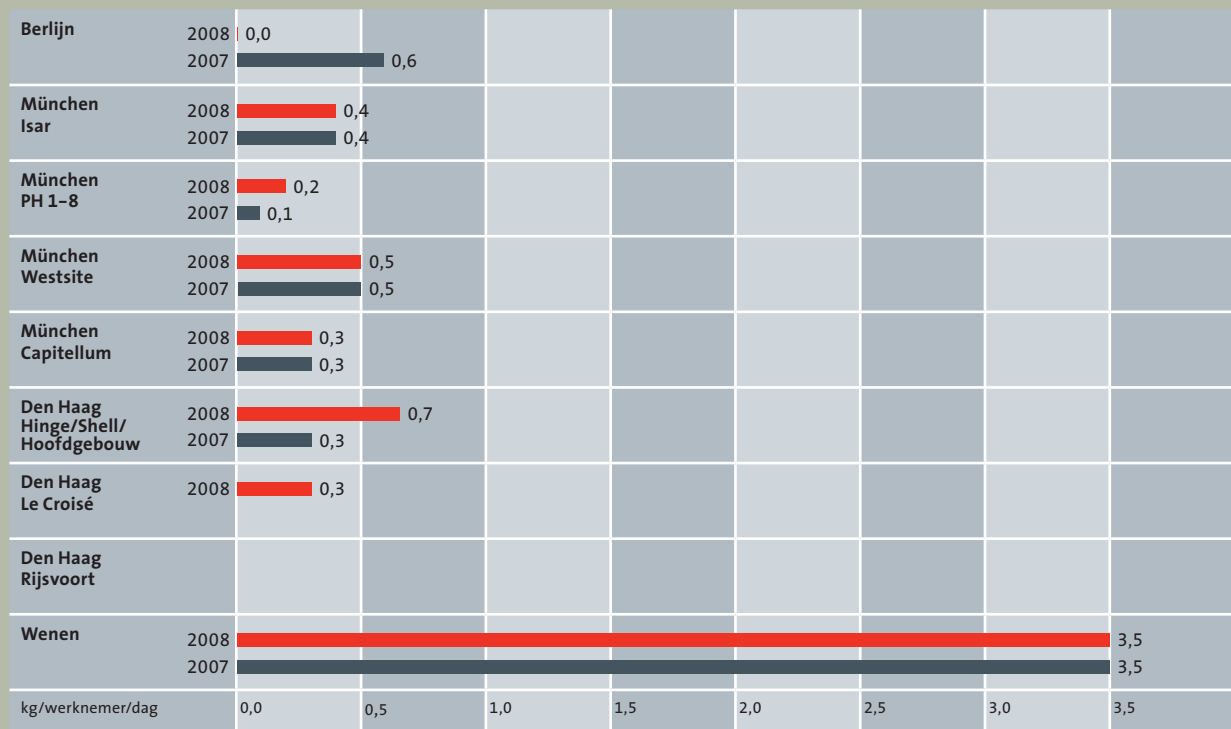
Hoewel de meeste locaties tot maximaal 0,5 kg restafval per werknemer per dag produceren, is specifieke productie in Wenen zeer hoog. Er wordt actie ondernomen om voor betere afvalscheiding te zorgen. De toename van de specifieke restafvalproductie in Den Haag komt door een aantal verhuizingen. Deze moet worden bewaakt zodat nieuwe maatstaven kunnen worden opgesteld om het restafval te verminderen.

De grafiek op deze bladzijde toont de afvalsamenstelling op de diverse locaties. NB: niet alle locaties produceren hetzelfde afval. Zo hadden bijvoorbeeld alleen locaties met een personeelsrestaurant gegevens over etensafval en vetscheiders. De Grafieken maken duidelijk dat de afvalsamenstelling tussen de diverse locaties verschilt.

Afvalsamenstelling in 2008 (t/j.)

Restafval (kg per werknemer per dag)

Restafval (t/j.)

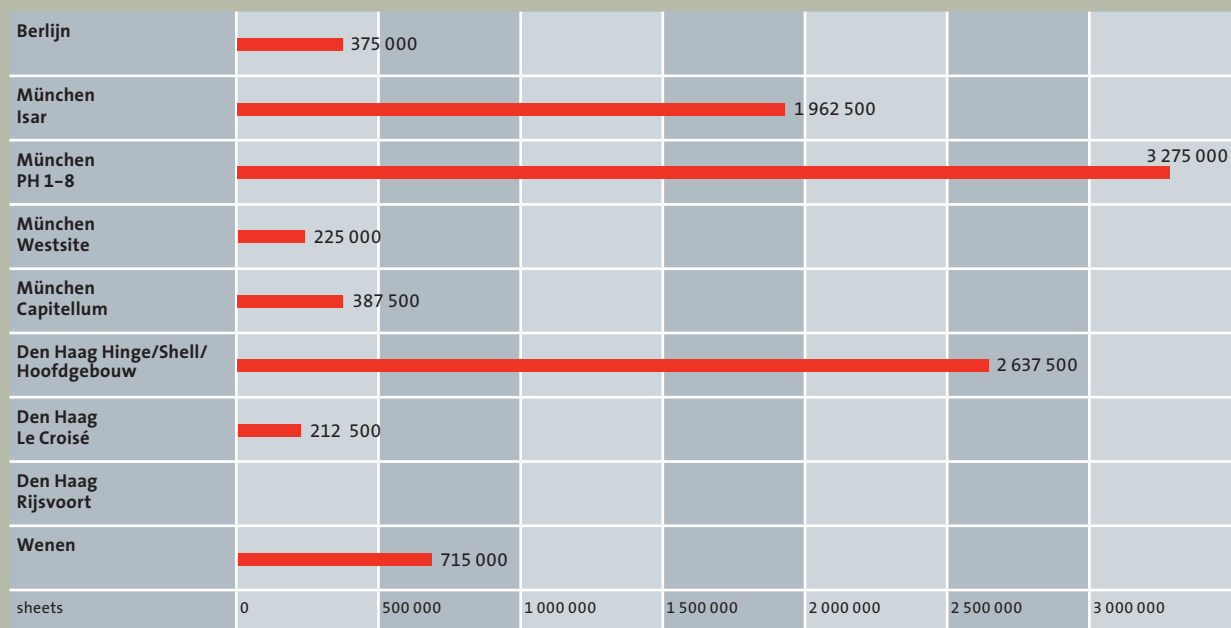

5.5 Papierverbruik

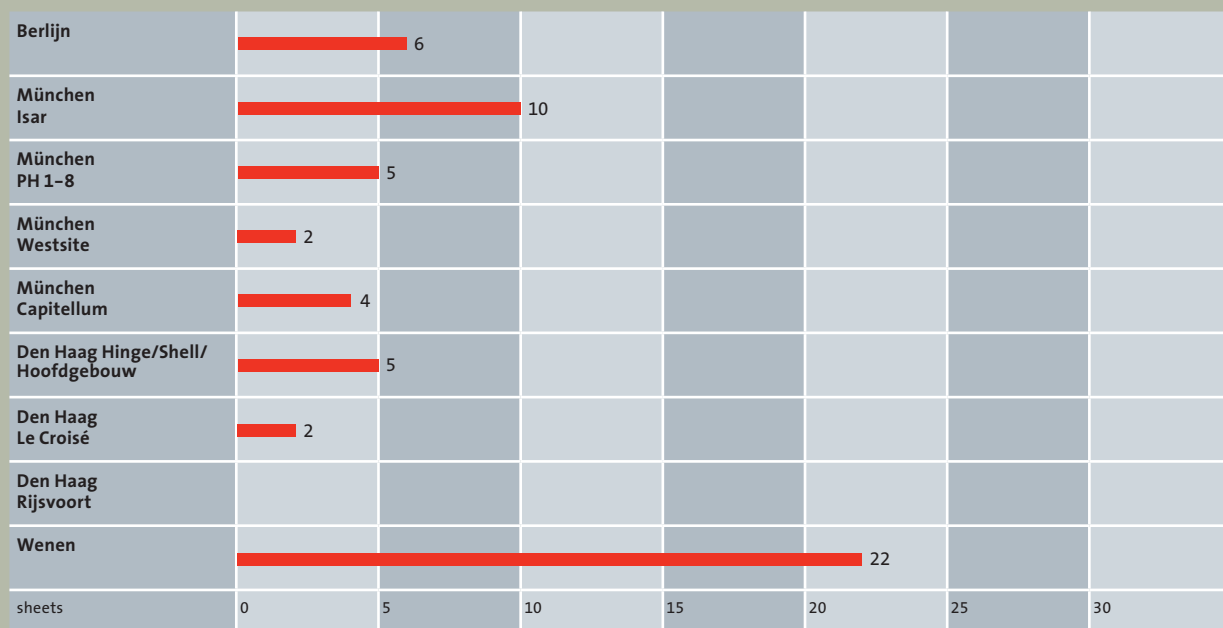
Behalve restafval wordt op het Bureau een grote hoeveelheid papier verbruikt en weggegooid. Papier en karton worden door het schoonmaakpersoneel ingezameld en in aparte containers gesorteerd.

Het aantal vel papier per locatie varieert van 2 tot 22 per werknemer per dag. Dit betreft zowel wit als groen papier.

Totaal papierverbruik in 2008 (aantal vel)

Papierverbruik per werknemer in 2008 (aantal vel)

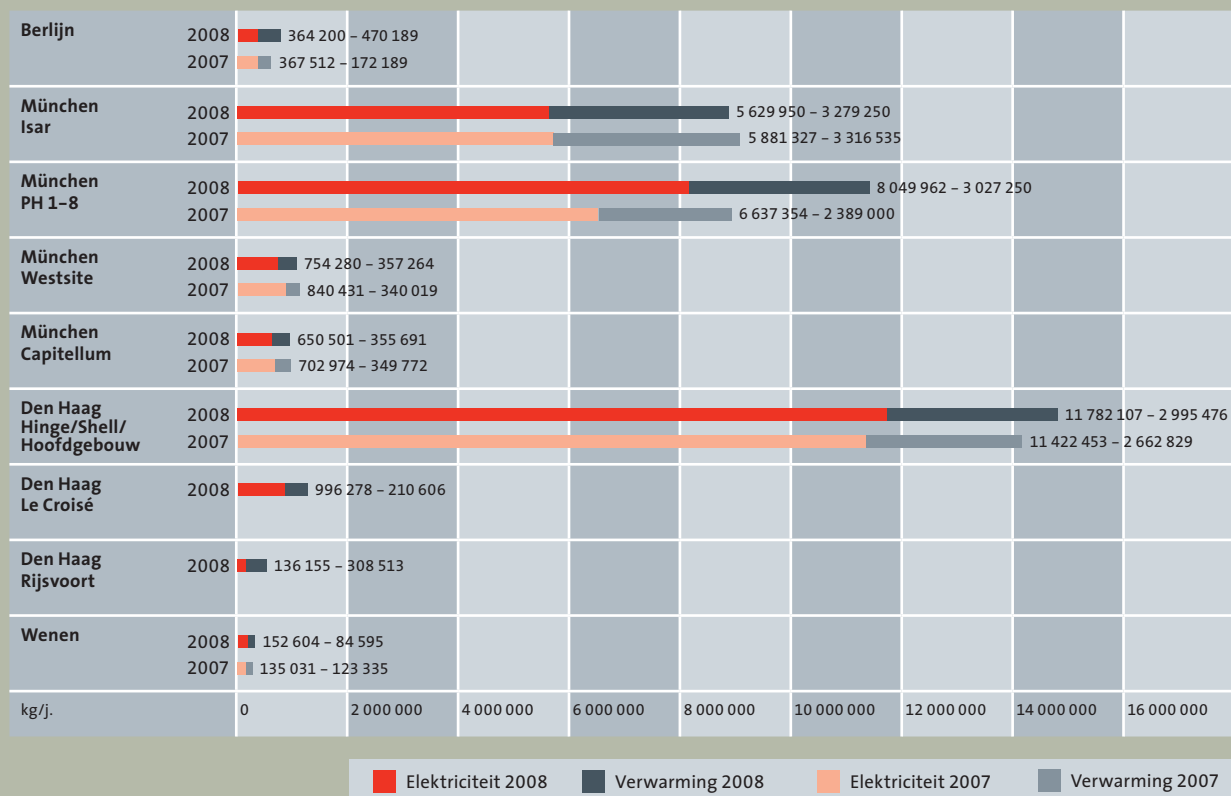
5.6 CO₂-voetafdruk

De emissies van het EOB zijn hoofdzakelijk afkomstig uit de verwarmingsinstallaties. Om de emissies tot het minimum te beperken en aan de wettelijke limieten te voldoen, verrichten wij regelmatig technische inspecties en metingen. Voorts is ons streven om ons energieverbruik aan stroom en verwarming te optimaliseren en het aantal dienstreizen per vliegtuig te verlagen, bijvoorbeeld door het gebruik van

nieuwe vergadertechnologieën zoals videoconferencing te bevorderen. NB: voor de locatie Rijsvoort waren alleen gegevens uit 2009 beschikbaar. De gegevens voor 2008 zijn derhalve een schatting. De factoren die voor de omrekening van elektrische en verwarmingsenergie (kWh) en vlieguren (k/km) in kg CO₂-emissies zijn gebruikt, staan in de volgende tabel.

Bron	Eenheid	Waarde
Elektriciteit (uitgez. Den Haag, Hoofdgebouw/Shell/Hinge)	kg/kWh	0.611
Elektriciteit Wenen	kg/kWh	0.177
Elektriciteit Den Haag, Hoofdgebouw/Shell/Hinge (waterkracht)	kg/kWh	0.000
Stookolie (lichte)	kg/kWh	0.267
Aardgas	kg/kWh	0.198
Stadsverwarming Berlijn	kg/kWh	0.150
Stadsverwarming München, Isar-gebouw	kg/kWh	0.250
Stadsverwarming PH 1-8	kg/kWh	0.250
Stadsverwarming Wenen	kg/kWh	0.133
Vlieguren (alle locaties)	kg/km	0.150

CO₂-emissies uit elektrische en verwarmingsenergie (kg/j.)

6. Indirecte milieuaspecten

Indirecte milieuaspecten zijn gevolgen van onze activiteiten die wij niet volledig in de hand hebben, bijvoorbeeld het gedrag van onze leveranciers en dienstverleners of het woon-werkverkeer van onze medewerkers.

Voorts beschouwt het EOB de octrooiprocedure als een belangrijk indirect milieuaspect van zijn activiteiten. Men kan de octrooi-informatieactiviteiten van het EOB zien als een hefboom om verdere ontwikkeling van milieuvriendelijke technologieën te bevorderen maar ook om de politiek tot actie aan te zetten. Het Bureau werkt aan structuren voor het systematisch indexeren van octrooien met milieurelevantie en wil die gegevens via zijn gratis toegankelijke, openbare databanken aan het publiek ter beschikking stellen. Voortdurende actualisering zal garant staan voor volledige informatieverschaffing aan uitvinders, wetenschapsmensen en politici.

Met behulp van een speciale procedure hebben wij aan ieder indirect milieuaspect een van de volgende categorieën toegekend:

- A = zeer belangrijk milieuaspect met bovengemiddelde noodzaak tot ingrijpen
- B = belangrijk milieuaspect met gemiddelde noodzaak tot ingrijpen
- C = minder belangrijk milieuaspect met geringe noodzaak tot ingrijpen

Voorts is de mate waarin de indirecte milieuaspecten kunnen worden beheerst, onderverdeeld in de volgende categorieën:

- I = beheersing op korte termijn mogelijk
- II = beheersing op middellange tot lange termijn mogelijk
- III = beheersing niet of pas op lange termijn mogelijk, of afhankelijk van besluiten van derden

Onderstaande tabel bevat een volledig overzicht, met evaluatie, van onze indirecte milieuaspecten.

Om deze indirecte milieuaspecten te verminderen, richten wij ons op samenwerking met dienstverleners en leveranciers met langjarige contracten, zoals schoonmaak- en kantinediensten. Daarbij mikken wij vooral op de volgende doelen:

- dienstverleners en leveranciers regelmatig informeren over de milieufactiviteiten van het EOB, om hen aan te moedigen hun milieuprestaties te verbeteren
- het gebruik bevorderen van lokaal/regionaal geproduceerd voedsel in het personeelsrestaurant
- invoering bevorderen van een bedrijfsticket voor openbaar vervoer van/naar het Bureau

Wat betreft inkoop van goederen en diensten, worden alle afdelingen gestimuleerd om het milieueffect als extra factor in aanmerking te nemen bij aanbestedingsprocedures en besluiten om contracten te gunnen volgens het Financieel Reglement van het EOB. Ook worden milieuaspecten gespecificeerd in de inkoophandboeken voor (a) algemene en (b) IT-bestellingen. De handboeken dienen als richtsnoer voor alle inkoopseenheden.

Indirect milieuaspect	Evaluatie	Prioriteit
Octrooiprocedure	B III	Laag
Inkoop van voedsel voor het personeelsrestaurant	B II	Hoog
Papierverbruik	B II	Hoog
Reizen van/naar kantoor	A III	Hoog
Gebruik van ecologische middelen bij bouw/renovatie, zoals verf	C I	Hoog
Effect op gehuurde gebouwen	C III	Laag
Inkoop, bijvoorbeeld van meubilair (aangescherpt milieuaspect in contract)	C II	Laag
Prestaties van dienstverleners	C III	Laag

7. Verbeteringen: Doelen en maatregelen

Ons milieumanagementsysteem is gericht op het voortdurend en systematisch aanwijzen en invoeren van maatregelen om de milieuprestaties van het EOB te verbeteren. Hiertoe identificeren en evalueren wij met vaste regelmaat de directe en indirecte milieuaspecten van het EOB.

Milieudoelen	Periode
Berlijn	
Doel: Terugdringen van het stroomverbruik met circa 76.000 kWh per jaar	
Installeren van bewegingssensoren in gangen en bij trappen voor verlichting naar noodzaak	2010 – 2011
Vernieuwen van liftregeleenheden	2010 – 2011
Doel: Terugdringen van het warmteverbruik met circa 80.000 kWh per jaar	
Renovatie van vensters	2010 – 2011
Andere doelen:	
Vetscheider	2010
Biocertificering van componenten	2010
München	
Doel: Terugdringen van het stroomverbruik met circa 390.000 kWh per jaar	
Installeren van een ijsopslag in het Isar-gebouw	2009 – 2011
Moderniseren van de inductie-eenheden in het Isar-gebouw	2009 – 2010
Doel: Terugdringen van het warmteverbruik met circa 1.180.000 kWh per jaar	
Vensters vervangen in het Isar-gebouw	2009 – 2011
Moderniseren van de inductie-eenheden in het Isar-gebouw	2009 – 2011
Installeren van een warmteterugwinningssysteem in het Isar-gebouw	2009 – 2011
Den Haag	
Doel: Terugdringen van het stroomverbruik met circa 1.420.000 kWh per jaar	
Opstellen van een robuuste sub-metering-strategie voor primaire energie voor de gehele locatie	2010 – 2011
Wenen	
Doel: Terugdringen van het stroomverbruik met circa 1.420.000 kWh per jaar	
Verwijderen van de vrijstaande koelmachine	2008 – 2010
Aanpassing van het huidige ventilatiesysteem	2008 – 2010
Doel: Terugdringen van het warmteverbruik met circa 5.000 kWh per jaar	
Gedeeltelijke isolatieverbetering in verband met renovatie plat dak (Schwarzdächer)	2008 – 2010
Beveiligingspersoneel instrueren om vensters tijdens de verwarmingsperiode 's nachts te sluiten	2008 – 2010
Beveiligingspersoneel instrueren om vensters in de zomer 's nachts te openen	2008 – 2010
Verwarming in leegstaande kantoorruimtes lager zetten	2008 – 2010

Conform ons milieubeleid streeft het Bureau primair naar:

- minimalisering van het verbruik van energie, water, papier en andere hulpbronnen, en verlaging van de kosten
- terugdringen van zijn CO₂-voetafdruk en CO₂-emissies door geoptimaliseerd energie- en mobiliteitsbeheer
- standaardisering van processen binnen en tussen de verschillende locaties
- optreden als rolmodel voor onze dienstverleners en leveranciers
- regelmatig informeren van alle personeelsleden en het publiek over onze milieuactiviteiten.

Om ons milieubeleid in praktijk te brengen en deze algemene doelen te bereiken, omschrijft het centrale milieumanagementteam (in samenwerking met de budgetvertegenwoordiger) jaarlijkse milieudoelen, daarbij de

ontwikkeling en evaluatie van milieuaspecten en verbeteringsuggesties uit interne audits, externe inspecties, enz. in aanmerking nemend. Voor alle milieuaspecten zijn doelen gedefinieerd, onder vermelding van de noodzaak tot ingrijpen op korte en middellange termijn. Waar mogelijk worden doelstellingen gekwantificeerd en in de milieuprogramma's opgenomen.

Daarnaast worden per locatie specifieke verbetermaatregelen in het milieuprogramma opgenomen, die jaarlijks worden geactualiseerd. Ook worden suggesties van lokale medewerkers en miliegroepen opgenomen.

De tabel op de vorige bladzijde bevat een overzicht per locatie van verbetermaatregelen die inmiddels met succes zijn ingevoerd of die voor 2009-2011 zijn gepland. De erin genoemde streefwaarden hebben betrekking op de verbruikcijfers voor 2008.

8. Contactpersonen

In Berlijn is Marcus Vits als milieuvertegenwoordiger voor deze locatie verantwoordelijk voor de coördinatie en totstandbrenging van milieudoelen en -maatregelen.

In München is Angelo Scelsi als milieuvertegenwoordiger voor deze locatie verantwoordelijk voor de coördinatie en totstandbrenging van milieudoelen en -maatregelen. Hij wordt bijgestaan door het lokale milieuteam.

In Den Haag is Janine ter Maat als milieuvertegenwoordiger voor deze locatie verantwoordelijk voor de coördinatie en totstandbrenging van milieudoelen en -maatregelen. Zij wordt bijgestaan door het lokale milieuteam.

In Wenen is Stefan Moll als milieuvertegenwoordiger voor deze locatie verantwoordelijk voor de coördinatie en totstandbrenging van milieudoelen en -maatregelen.

Locatie	Contactpersoon	E-mailadres
Europees Octrooibureau Berlijn	Marcus Vits	mvits@epo.org
Europees Octrooibureau München	Angelo Scelsi	ascelsi@epo.org
Europees Octrooibureau Den Haag	Janine ter Maat	jtermaat@epo.org
Europees Octrooibureau Wenen	Stefan Moll	smoll@epo.org

9. Openbare publicatie

Deze milieuverklaring is bedoeld om onze medewerkers, dienstverleners en het publiek te informeren over milieubeschermingsmaatregelen bij het EOB. Wij staan garant voor de juistheid van de hierin gepubliceerde informatie en hebben die voor publicatie vrijgegeven. Onze hoogste leiding is verantwoordelijk voor de publicatie.

Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met Lars Hansen, Hoofd Centraal Milieumanagement.

De eerstvolgende geconsolideerde milieuverklaring wordt voorjaar 2012 ter validering aangeboden.
In de tussenliggende jaren zal de verklaring jaarlijks voor validatie door de externe milieuauditor worden bijgewerkt.

Als externe milieuauditor is door ons benoemd:

INTECHNICA Cert GmbH (Licentie no. D-V-279)
Dr. Rainer Beer (Licentie no. D-V-0007)
Ostendstraße 181
90482 Neurenberg
Duitsland

Validatie

Na controle van het milieubeleid, het milieumanagementsysteem, de methodologie van de milieutoetsing/interne audits en de uitslag daarvan, de milieudoelen en het milieuprogramma van iedere locatie alsmede de milieuverklaring verklaar ik de milieuverklaring overeenkomstig Verordening EG 761/2001 geldig voor de locaties van het Europees Octrooibureau in Berlijn, München, Den Haag en Wenen.

EOB Berlijn

Gitschiner Str. 103
10969 Berlijn
Duitsland
Tel. +49 (0)30 259 01 -0

EOB München

Erhardtstr. 27
80469 München
Duitsland
Tel. + 49 (0)89 2399 -0

EOB Den Haag

Patentlaan 2
2288 EE Rijswijk
Nederland
Tel. +31 (0)70 340-2040

EOB Wenen

Rennweg 12
1030 Wenen
Oostenrijk
Tel. +43 (0)15 21 26-0

Colofon

Redactie en publicatie
Europees Octrooibureau
München
Duitsland
© EOB Januari 2010

Verantwoordelijk voor de
inhoud
Lars Hansen, München

Concept en coördinatie
Lars Hansen

Vormgeving
Graphic Design München

